

Als kinderen spelen, moeten de volwassenen wachten

In een kindercentrum bestaan er twee speciale, bevoorrechte speelplaatsen: de tuin en de zandbak. Twee magische plekken, waar de tijd niet bestaat.

DOOR: BEATRICE VITALI – We hebben verschillende video-opnames gemaakt waarbij we enkele kinderen volgden in hun spel, om echt aandachtig en in detail te observeren wat er op deze plaatsen gebeurde. Bij het bekijken van de opnames valt het op dat kinderen volop de tijd nemen als ze spontaan spelen. Veel tijd. Kinderen nemen de tijd die nodig is, niet alleen om iets te maken, maar ook en vooral om het nog een keer te maken of nog een keer te doen. Een handeling maar één keer uitvoeren, is niet genoeg, dat is niet hun doel. Kinderen houden van herhaling.

Het kost ook veel tijd om te proberen meer stenen in je handen te houden dan er in je handpalm kunnen; en dan is er de tijd om het plezier te smaken van het verzamelen van zand om het daarna met een lepel terug te scheppen; ook is er tijd om verschillende voorwerpen en handelingen te combineren, zoals het zand met een takje door de zeef duwen of het zand in een koffiemolen te doen en het na het draaien van de molen er aan de onderkant te zien uitkomen... Waar er tijd is voor spel, is er ruimte voor sensaties en gevoelens. Deze tijd verdicht, en het is precies daarom dat hij een diepe afdruk nalaat in het geheugen en zo de basis vormt van meer complexe handelingen en reflecties.

Kunnen wachten

Als volwassenen zouden we ons deze eigenschappen – de authenticiteit van stimulansen, de eenvoud van het aanbod, de atmosfeer – opnieuw eigen moeten maken en kinderen de tijd laten om te spelen. Maar tijd laten betekent ook kunnen wachten, wat niet altijd makkelijk is.

Als men stilstaat, vooral om kinderen met iets meer moeilijkheden te observeren, springt de factor tijd zo sterk in het oog dat deze zich onvermijdelijk in het centrum van elke gedachte of projectie plaatst. Er is bijvoorbeeld tijd nodig opdat kinderen met een gehoorstoornis een situatie kunnen begrijpen, zodat ze mee kunnen doen, kunnen spelen met andere kinderen en durven te vertrouwen op hun communicatie.

De tijdsdimensie van een kind laat zich niet uitdrukken in minuten, uren en dagen, het is een uitgespreide tijd, die vaak verandert en volwas-

senen dikwijls ergert. Daarom voelt de kindbegeleider vaak de behoefte om een programma uit te werken en voor te stellen dat uitgaat van zijn verwachtingen. Hierbij krijgt het kind een versnelde tijd opgedrongen, volgestouwd met getimede activiteiten om elk moment op te vullen en om zo veel mogelijk verschillende stimuli aan te bieden.

Kunnen wachten, wat betekent dat nu eigenlijk voor een begeleider? Het gaat hier in elk geval over waarde toekennen aan de observatie: afstand doen van de a priori en erin slagen het opvoedingsprogramma af te stemmen op de belangen en behoeftes van kinderen; tijd nemen om te begrijpen; om uit te maken waar verdieping belangrijk is; om te ondersteunen zonder zich op te dringen; om in het plezier van het moment te kunnen zijn; om kleine variaties aan te bieden om de ontdekkingen van kinderen te ondersteunen; om vragen te stellen; om gaandeweg te elimineren wat overbodig is; om vertrouwen te geven aan kinderen en om in de rijkdom van eenvoudige dingen te geloven.

Leren wachten

We hebben dit gezichtspunt proberen aan te nemen en wat bleek? Terwijl we ons aan het wachten leerden onderwerpen, hebben we ontdekt hoe sterk deze houding kansen biedt aan iedereen. Waar kinderen tijd hebben om te spelen,

ontwikkelen zich spontane spelhandelingen. Omdat tijd hebben om te spelen een uitnodiging is tot een actieve, autonome participatie, wars van verwachtingen en voorstellen van bovenaf. De blik en de handelingen richten zich op onze kleine kameraden en de relaties tussen kinderen – zelfs de hele kleintjes – worden sterker.

Als kinderen tijd hebben om te spelen, tonen ze ons telkens weer dat eenvoudige en authentieke dingen waarde hebben. We moeten een nieuw perspectief aannemen, waarbij we ons de vraag stellen naar wat echt nodig is voor kinderen als het gaat over de organisatie van de dag, de structurering van ruimtes en de keuze van materialen.

In het centrum werden routinemomenten veranderd, de onderverdeling van dagactiviteiten werd herzien; de ruimtes opnieuw ingericht en de materialen zorgvuldig uitgekozen; dit alles in een geest van vereenvoudiging. Als de opvoeders erin slagen om de eerste moeilijkheid, die van het wachten, te overwinnen, is er weinig kans dat ze nog stappen terug zetten. De angst verdwijnt, want het doel is niet meer om een resultaat te behalen, maar ligt in het proces. Het zijn de kinderen, en niet het tijdschema op wie we onze blik richten.

*Beatrice Vitali is directrice van het kindercentrum Het paard op de schommel (Il cavallino a dondolo) in Bologna (Italië).
W: www.ilcavallinoadondolo.it*

